

Turiny

Žodis 7

Teks palaukti. <i>Aurimas Gailiūnas</i>	11
Stebuklas. <i>Vilius Gostevičius</i>	23
#TikekDievuIrBusPuiku. <i>Vilius Gostevičius</i>	31
Sekmą dieną ilsėjosi. <i>Andrius Guzaitis</i>	41
Parkas XXX. <i>Andrius Guzaitis</i>	65
Paukščio dovana. <i>Milda Jensen</i>	69
Pua. <i>Milda Jensen</i>	79
Ir išaušo diena... <i>Artūras Lauda</i>	97
DanGus griūva. <i>Greta Musteikienė</i>	101
Žiburio link. <i>Greta Musteikienė</i>	113
Avilys. <i>Vytautas Ožeraitis</i>	131
Kaip miega mano žvaigždės. <i>Egidijus Zaikauskas</i>	143
Paskutinis Žemės gyventojas. <i>Egidijus Zaikauskas</i>	151
Trumpai apie autorius	159

Žodis

FANTASTIKA! Šį žodį, būtinai su šauktuku, galima rasti kone kas antrame Lietuvos spaudos straipsnyje, jis labai mėgstamas socialiniuose tinkluose, neretas privačiame pašnekesyje. Fantastika įpratome vadinti tai, kas labai gražu, gera, įdomu. Dar visi žinome ir nemažai kas žiūrime fantastinius filmus. Deja, fantastika savo pirminiu pavidalu – kaip literatūros žanras – Lietuvoje gyvena tarsi juodžiausiais viduramžiais. Gal jau nedaug betruksta iki inkvizicijos laužų, ant kurių, kūrenamų, žinoma, fantastikos knygų likučiais, degtų fantastiški eretikai – skaitytojai, mieliau imantys į rankas istorijas apie nesamus, bet galimus pasaulius, negu kad naujausią poezijos tomelį ar dar vieną sėkmingo gyvenimo receptų bestselerį.

Žinau, perdedu. Laikykim tai pozityvia diskriminacija gerojai apleisto žanro naudai. Juk, tiesą sakant, ne skaitytojai čia kalti. Fantastikos skaitytojų, svetimų svajų svajotojų, Lietuvoje, ačiū Dievui, yra. Yra net leidyklų, kartais vis išleidžiančių vieną kitą pasaulinės fantastikos elito knygą. Tik ne lietuvių autorių. Juos mūsų krašte po 2006 metų per Lietuvą nusiritęs fantasmortinis maras išpjovė. Tiek ir teliko – žiupsnelis fantastų rieškučiams poetų. Ir tie keli – ar iš eterio žvaigždynų kartą kitą žemėn nusileidę, ar tarp teisinių traktatų vieną kitą fantastikos

knygelę įspraudę – blykstelį tik trumpam arba žinomi tik šio į literatūros podukros padėtį nustumto žanro fanatikams. Gal ne veltui „fanatikas“ skamba panašiai kaip „fantastikas“? Turbūt abu labu tokiu.

Ir štai prieinu prie esmės. Būtent fantastikos fanatikai tik ir gali imtis rašyti fantastiką nykstančiai Lietuvos fantastikos skaitytojų rasei. Fantastika! Su depresijos prieskoniu.

Vis dėlto negalėčiau sakyti, kad knyga, apie kurią kalbu, gimė iš fantastinės depresijos. Veikiau iš realistinio altruizmo, sumaišyto (bet ne suplakto) lygiomis dalimis su kiekvieno rašyto* natūraliu noru turėti savo knygą ar bent jau į knygą pakliūti.

Mintis leisti šią fantastikos rinktinę grupei rašyku kilo per Lietuvos fantastų susibūrimą „Lituanicon XXX: eros pabaiga“ 2019 metų pavasarį, kremtant fantastiškus sausainius ir rankose vartant konkurso „Dangus griūva“ prizininkams dovanotas verstines fantastikos knygas... Kodėl gi lietuvių fantastikos mėgėjams nepa(si)dovanojus dar vienos prizinės fantastinės knygos?! Juoba kad apsakymų, vertų skaitytojų dėmesio, konkursui buvo pateikta tikrai daugiau nei trys. Subjektyviai atrinkome verčiausius, iš kai kurių autorių išskaulijome dar po vieną ta pačia tema, konkurso rengėjai maloniai sutiko šiai lietuvių fantastikos apsakymų rinktinei padovanoti pavadinimą „Dangus griūva“. Klajonės virtualiais ir realiais leidyklų koridoriais truko ilgiau negu metus. Per tą laiką kaip koks terminatorius iš laiko kapsulės iššoko nuostabus fantastikos žurnalas „Protagonistas“, „Lituaniconas“ pavasarį iškeitė į rudenį, pasaulį supurtė pandemija, ligi tol labiau tik fantastų kūrinuose įsivaizduota.

* Rašykas – autorius, savo kūrinius skelbiantis literatūrinėje svetainėje rasyk.lt.

Braškančios ekonomikos, išblyškusios politikos, išsigandusios visuomenės kontekste ši lietuvių fantastikos apsakymų rinktinė, kurioje – ne vienas mikro- ir makroapokalipsės scenarijus, dar aktualesnė. Kiek šios apokalipsės fantastinės ir fantastiškos, spręskite jūs, mieli bičiuliai ir brangūs skaitytojai. Skaitykite ir fantazuokite į sveikatą! Ir telydi jus FANTASTIKA!

Egidijus Zaikauskas

DanGus griūva

GRETA MUSTEIKIENĖ

Mėgstu rašyti. Istorijas suaugusiesiems, pasakojimus vaikams, fantastiką, ne fantastiką, publicistinius straipsnius ir net mokslinius darbus. Fantastika vis dėlto žavi labiausiai. Nes joks kitas literatūros žanras nesuteiks galimybės pabuvoti kituose pasauliuose.

*I vieta „Lituanicon XXX: eros pabaiga“
trumposios prozos konkurse*

Pelėsių kvapas trukdė kvėpuoti, o nuo drėgno purvo, susikaupusio ant grindų, vamzdžių ir prietaisų, beveik pykino. Be kita ko, Medardas Augustis jautė ir nepaaiškinamą nerimą. Atrodė, kad, be tų dviejų žmonių, patalpoje yra ir dar kažkas.

Agentas vėl apsidairė. Čia nebuvo kur pasislėpti, šalia stovėjo tik du miesto aparatiniėje dirbantys inžinieriai. Jis pabandė susikaupti ir galvoti tik apie tyrimą. Įsižiūrėjo į tuščią erdvę, kur, vyriausiojo inžinieriaus teigimu, dar vakar buvo slėgio kontrolės valdiklis. Benas Tyla toliau pasakojo:

– Sirenos ėmė kaukti po vidurnakčio. Robertas, – linktelėjo galva į šalia stovintį, – kaip tik budėjo, bet kai atėjo, čia nieko neberado.

Inžinieriaus asistentas Robertas Popovas agentui nepatiko iš pirmo žvilgsnio. Per penkiolika metų darbo miesto apsaugos tarnyboje Augustis buvo išsiugdęs nuojautą, kuri retai apgautavo. Ir šitas žemaūgis, dėl kupros gunktelėjęs senis ilga žila barzda jam atrodė įtartinas.

– Juk pastate yra apsaugos sistema? – pasitikslino.

– Taip, žinoma, – atsakė Tyla, – bet kažkas ją išjungė. Nesu-prantu kaip. Tik aš ir Robertas žinome kodus.

Jo balse skambėjo nerimas, bet tai nėmaž nestebino – šitas vyrukas atsakingas už aparatinės darbą, o dabar turėjo rimtų rūpesčių: dingus detalei, jau buvo pažeisti bangolaužiai. Vadinasi, kilus audrai, miestas atsidurs pavojuje. Jau buvo informuotas ir meras, netgi nuspręsta vairuoti miestą kranto link. Augustį stebino, kaip greitai priimami tokie svarbūs sprendimai, slepiami nuo visuomenės. Į krantą nenorėjo niekas. Bet iki jo liko dar trys dienos. Trys dienos vilties, per kurias Benas Tyla turi sutvarkyti sugadintus prietaisus, o Augustis – rasti tą, kuris bando visus pražudyti.

– Ar įtariate, kas galėjo taip pasielgti?

Inžinieriai papurtė galvas.

– Neįsivaizduoju, – atsiduso Tyla. – Juk dabar gali būti pažeisti ne tik bangolaužiai, bet ir šildymo sistema, gali įvykti sprogimas, gali... galime nuskęsti.

– Bet jūs galite tai sutaisyti?

Tyla klausiamai pažvelgė į savo padėjėją ir gūžtelėjo pečiais.

– Tiesą sakant... vargiai. Atsarginių detalių trūksta, o kaip jų pasigaminti...

* * *

Kai jiedu galop išėjo, Augustis atsipūtė. Nuo šios troškos aplinkos ir aukšto, šaižaus Tylos balso galva dar labiau įsiskaudėjo. Naktį prastai miegojo, kankino košmarai, o dar šita nauja byla iš pat ankstyvo ryto.

Agentas padėjo skenerį ant purvinių grindų ir atsitraukė keletą žingsnių, leisdamas jam nuskenuoti nusikaltimo vietą. Dviem pirštais pakėlė įtaisą ir įmetė į plastikinį maišelį. Reikės dezinfekuoti ir lagaminą. Įsijungė užrašinę. Jokių pirštų atspaudų, išskyrus abiejų inžinierių, jokio plaukelio, kurį galėjo pamesti nusikaltėlis. Tai buvo neįprasta. Beveik visada ką nors aptikdavo. Nors, jei vagis – vienas iš inžinierių... Kas dar žinojo, kad reikia leisti visais tais laiptais, eiti pro šarvuotas duris, pasiekti šitą purviną patalpą ir paimti šitą... apskritą detalę su raudonais skaičiais po apdulkėjusiu stiklu? Keista, kad agentas taip gerai ją įsivaizdavo.

* * *

Kai įžengė į savo vienišiaus butą ir nusiavęs įdėjo batus į valymo dėžę, buvo jau tamsu. Smilkiniuose tvinkčiojo skausmas, jautėsi pavargęs, tačiau ir šįvakar nepraleido nė vieno savo švaros ritualo. Augustis nekenė purvo: nei ant kūno, nei aplink. Kasdien bent porą valandų valydavo ir dezinfekuodavo namus, ir visai nesvarbu, kad kitiems jie ir taip atrodė labai tvarkingi. Nuo pat ankstyvos vaikystės buvo toks. Motina net bandė jį gydyti. Nepavyko. Ta purvo baimė turbūt buvo viena iš priežasčių,

kodėl iki šiol gyveno vienas – visos moterys, su kuriomis bendravo, jam anksčiau ar vėliau pasirodydavo nevalos.

Šlumštelėjęs į lovą Augustis vėl įsijungė užrašinę. Vis labiau tikėjo, kad detalę paėmė Popovas. Nors įrodymų nebuvo, galimybę senis turėjo. Jei būtų buvusi Augustžio valia, dar šiandien būtų padaręs kratą jo namuose, bet šefui vien nuojautos atrodė per mažai. Kita vertus, ir jam ramybės nedavė *kodėl*. Koks motyvas? Juk Popovas turėtų suvokti, kuo gresia aparatinės prietaisų gadinimas. Dėl ko jis rizikuotų visų miesto žmonių, kartu ir savo, gyvybėmis? Kam jam ta detalė?

Priešais akis vėl tarsi stoji tas nykštukas: plaukai seniai nematę ne tik žirklių, bet ir šukų, ilga netvarkinga barzda, piktas žvilgsnis... Keistas kupriukas, kiek Augustiui žinoma, neturintis nei draugų, nei šeimos. Kas ten žino, kas jam gali šauti į galvą. Kad ir nuskandinti visus, jo paties gyvenimui einant į pabaigą. Gal jis mąsto kaip tas karalius – po manęs nors ir tvanas.

Augustis nebūtų atspėjęs, kuris karalius taip sakė, nes, po teisybei, istoriją mokėjo prastai. Net nežinojo, nuo kurių metų Žemės rutulį darko Trečiasis pasaulinis karas. Gerai prisiminė tik tą dieną prieš penkerius metus, kai Dancerio ir Gusmano plaukiojantis miestas (dažniau trumpinamas tiesiog kaip DanGus) paskutinį kartą priplaukė prie žemyno krantų. Jau tada tai buvo pavojinga. O dabar DanGus liko paskutinė neutrali salelė visoje Žemėje. Jau penkerius metus pirmųjų miesto gyventojų palikuonys ir ilgamečio karo pabėgėliai plūduriavo neutraliame mieste, neutraliame vandenyne. Priplaukti prie kranto būtų buvę tolygu įsitraukti į karo veiksmus. Tačiau štai – dingo viena detalė ir jie, atrodo, nebeturi pasirinkimo.

Galop agentas išjungė užrašinę ir užmerkė akis. Nors ir buvo labai pavargęs, užmigti buvo sunku. Jautė keistą spaudimą krūtinėje, galvoje tarytum ūžė. Antrą nakties dar žvilgtelėjo į laikrodį. O miego čiuptuvams galop įtraukus, sapnai nusiramino neatnešė. Aparatinė jo nepaleido ir ten. Sapnavo jos koridorius, užuodė dūmus, pelėsius, matė šnypščiančius vamzdžius, bjaurėjosi turėdamas prie jų liestis.

Ir tada pažadino skambutis. Vos praplėšęs akis ištiesė ranką prie telefono. Aparatinėje įvykdytas dar vienas nusikaltimas. Augustis nusikeikė. Trečia ryto. Pašoko iš lovos, nusiprausė, pasiėmė iš garų spintos išlygintą kostiumą. Tiesė ranką prie batų valymo dėžės, tačiau ji buvo tuščia. Dulkiniai batai stovėjo ant kilimėlio. Keista, būtų prisiekęs, kad vakar įdėjo juos į dėžę kaip visada. Užsirišęs raištelius ir atsistojęs pajuto, kaip svaigsta galva. Miego trūkumas, matyt, darė savo.

* * *

Šią naktį apsaugos sistema aparatinėje taip pat nesuveikė. Nepavogta nieko, tik sudaužytas dar vienas prietaisas. Nusikaltimo vietoje ir vėl nerado jokių įkalčių. Agentas susisiekė su tarnyba, kad atsiųstų žmonių budėti, o pats nusprendė pasekti Popovą. Šiandien nuojauta dėl to senio buvo dar stipresnė.

Galbūt jis tiesiog nesugalvojo, ką daugiau galėtų daryti? Tyla abiem naktims turėjo alibi, daugiau įtariamųjų tyrimas neparodė, o Popovas... Šią naktį sakėsi buvęs namuose, bet kas galėjo tai patvirtinti?

Išėjęs iš darbo nykštukas tiesiai namo ir nuklibikščiavo. Niekur nesustojo, su niekuo nesišnekėjo, neatrodė, kad jaustųsi se-